

BOGATA VSEBINA DELA

Sekretariat Stalne konference mest je anketiral večje število šolskih odborov v mestih in industrijskih krajih s smotrom, da bi raziskal probleme in rezultate dvoletnega dela organov družbenega upravljanja v šolah. V anketi je sodelovalo 695 šol, med katerimi so bile zastopane osemletne šole, gimnazije, srednje strokovne šole, industrijske šole in šole za vajence, umetniške šole, šole za odrasle in šole za izobrazbo učnega kadra iz vseh republik. Anketa je bila torej zasnovana dovolj široko, da je mogoče njene rezultate imeti za povprečne in približno točne ocene dosedanjega dela šolskih odborov.

Rezultati te ankete bodo predmet posebnega posvetovanja, ki ga bodo v kratkem sklicali in ki naj odgovori na vrsto vprašanj in predlogov iz prakse šolskih odborov. Zato se tudi ne bomo spuščali v zadeve, o katerih je treba razpravljati. Prav tako se bomo omejili tudi v izbiri primerov samo na vsebino dela šolskih odborov, ker so sicer drugi aspekti, v katerih so bili šolski odbori proučevani, zelo številni. S tem želimo samo opozoriti na izredno raznoortnost, širino in številnost problemov, o katerih so razpravljali šolski odbori. Kaže, da so izkušnje večine šolskih odborov številne in raznoortne, vendar pa je v praksi nekaterih odborov mogoče najti primere, ki so koristni tudi za druge.

Ce bi hoteli sestaviti lasto največkrat in najpogostejše razpravljanih problemov in določiti torej tako njihov pomen za naše šole ali njihove organe upravljanja, bi prišli samo do sklepa, da so bili v središču pozornosti vzgojno učni problemi ter družabno in kulturno zabavno življenje učencev oziroma delo njihovih organizacij.

Vzgojni vpliv

V okviru problemov vzgojno idejnega vpliva okolice in šole na učence so šolski odbori pokrenili zelo koristne pobude. Na več kakor 750 sestankih, torej povprečno več kakor enkrat je vsak šolski odbor razpravljajal o ideološki usmeritvi učencev. To pa vendar ne pomeni, da so vsi šolski odbori razumeli možnost, da lahko kot organi družbenega upravljanja s povezovanjem raznih družbenih činiteljev veliko napravijo za krepitev organiziranega boja za idejni vpliv na učence, ker nekateri odbori o tem sploh niso razpravljali, medtem ko je na primer šolski odbor osemletne šole »Maršal Tito« v Nišu posvetil temu določen čas na desetih sestankih.

Posamezni šolski odbori so organizirali ne samo praktično proučevanje sedanjega stanja, temveč tudi načelna razpravljanja, na primer o odnosu učiteljev do učencev, o vzgoji v socialističnem patriotizmu itd., ko so prisostvovali sejam šolskega odbora vsi zainteresirani javni in prosvetni delavci, ki sicer niso člani odbora.

Prevladovali pa so vendarle konkretni vzgojni problemi, kar je glede na vlogo šolskih odborov popolnoma razumljivo in upravičeno. Najpogostejše so razpravljali o temah in vsebini predavanj v urah družbeno moralne vzgoje. Ponekod niso člani šolskih odborov ostali samo pri tem, temveč so, kot na primer na učiteljski šoli v Zagrebu, tudi sami predavali učencem ob urah družbeno moralne vzgoje.

Bolj kakor o drugih so na sestankih šolskih odborov razpravljali o vprašanjih vzgoje otrok po pionirski organizaciji, o vplivu slabe literature in filma, o možnosti odprta vzgojnih posvetovalnic, o vplivu vere in praznoverja itd.

Šolski odbori so razen tega uspešno delovali pri izboljševanju vzgojnega vpliva šole z dviganjem raznih šolskih proslav in prireditev na višjo idejno raven. Številni šolski odbori so za take prilike, a tudi sicer za razna predavanja učencem, angažirali politične delavce ali strokovnjake.

Zveza z izvenšolskimi činitelji

Posebno pomembno vlogo so imeli posamezni šolski odbori pri povezovanju učencev z gospodarskim, političnim in kulturnim življenjem sredine. To so največkrat dosegli z organiziranjem obiskov učencev splošnoizobraževalnih šol gospodarskim organizacijam, s prisostvovanjem sejam ljudskih odborov, svetov ali zborov volivcev.

Največ šolskih odborov si je prizadevalo rešiti vprašanje praktičnega dela učencev šol splošne izobrazbe. Pri tem so se posebno odlikovali v zadnjem času šolski odbori na Hrvaškem, ki so se lotili povezovanja zadrug učencev s kmetijskimi in drugimi zainteresiranimi gospodarskimi organizacijami. Zanimivo je tudi povezovanje strokovnih šol z zbornicami, gospodarskimi podjetji in z ustreznimi strokovnimi združenji.

Drugače pa imajo šolski odbori najštevilnejše zveze z organizacijo Rdečega križa, Ljudske mladine in z društvi prijateljev otrok (»Naša djeca« na Hrvaškem). To sodelovanje je zasnovano najbolj na osnovi nudenja materialne pomoči šoli, v mnogih primerih pa je šlo za razne vzgojne akcije (kolektivne kinematografske predstave, izleti, splošno organiziranje izvenšolskega dela in življenja učencev).

Sodelovanje z roditelji se je razvijalo na razne načine, najbolj pogoste oblike pa so bile prisostvovanje članov šolskih odborov roditeljskim sestankom, organiziranje predavanj, ponekod pa celo seminarjev za pedagoško in zdravstveno prosvetljevanje roditeljev, obiskovanje dijaških domov, nadalje posebni sestanki z roditelji otrok, ki so pokazali kakšne negativne lastnosti, ali otrok, ki ne obiskuje šole.

Sodelovanje z roditelji je bilo obogateno z novimi oblikami, posebno na Hrvaškem, zlasti pa v Zagrebu. Tako so v nekaterih zagrebških šolah dali pobude za ustanovitev roditeljskih svetov. Hkrati so ob začetku šolskega leta organizirali zbiranje denarnih prispevkov roditeljev »Roditeljski dinar« (100 dinarjev), ki služi za nudenje pomoči siromašnim učencem in drugim akcijam odborov. V mnogih hrvaških šolah je organizirana »Skupnost doma in šole«, v nekaterih pa so imeli skupne sestanke roditeljev, učiteljskih zborov in šolskih odborov. Posamezni šolski odbori so organizirali stalne in posebne komisije za delo in sodelovanje z roditelji.

Morda vse te iniciative ne bi bile koristne na vsaki šoli, so pa dejansko tako raznoortne in številne, da so lahko nekatere izmed njih koristne tudi v šolah z zelo specifičnimi delovnimi pogoji.

Šolski odbori in učenci

Statistični podatki te ankete kažejo, da so se šolski odbori najpogostejše ukvarjali z vprašanji družbenega, kulturno zabavnega življenja učencev, z delom njihovih organizacij in z materialnimi pogoji šolanja. Po teh podatkih so anketirani šolski odbori več kakor štiri tisočkrat razpravljali o izvenšolskem delu učencev v raznih organizacijah, izvenrazrednem delu učencev v okviru šolskih krožkov, sekcij in družin (likovnih, literarnih, matematičnih itd.), drugih oblikah kulturno zabavnega življenja, o delu mladinskih organizacij in telesni vzgoji učencev.

Znatno pomoč so nudili šolski odbori manjšega števila šol dijaškim skupnostim. V štirinajsti beograjski gimnaziji je vključenih nekaj učencev, zastopnikov dijaških skupnosti v delo komisij šolskega odbora. Tako so imeli šolski odbori zvezo z dijaškimi skupnostmi, hkrati pa so uvedli nekaj učencev v posle družbenega upravljanja šol. Na isti gimnaziji so organizirali komisijo učencev in šolskega odbora za proučevanje dela dijaških skupnosti, posamezni člani odbora pa so bili zadolženi, da nudijo pomoč dijaškim skupnostim razredov. V Zagrebu so posamezne šole prakticirale, da je zastopnik učencev v šolskem odboru od časa do časa skliceval zastopnike razrednih skupnosti, da jih je obveščal o sklepih šolskega odbora in da je hkrati zbiral njihove predloge, ki jih je predložil šolskemu odboru. Tako je bila vzpostavljena čvrsta zveza med učenci in šolskim odborom.

Pri razpravljanju o vprašanjih, ki so neposredno povezana z življenjem in delom učencev v šoli, so posvetili šolski odbori največjo pozornost zdravstvenim in materialnim pogojem šolanja. Aktivnost šolskih odborov je bila na tem področju raznoortna. Med drugim so šolski odbori organizirali zdravniške preglede učencev, storili so ukrepe za zatiranje raznih bolezni, odpirali mlečne kuhinje, organizirali dijaška in mladinska letovališča, nudili socialno ogroženim in siromašnim učencem finančno pomoč, poskrbeli zanje v šolskem posloppu prostore za učenje itd.

Posebno je pomembna aktivnost tistih šolskih odborov, ki se je nanašala na delovne pogoje vajencev. Številni šolski odbori so storili ukrepe za preprečevanje nadurnega dela vajencev, razpravljali pa so tudi o razmerju med delodajalcem in vajencem, o nastanjanju vajencev v domovih, zaposlitvi izučeni vajencev, o pogojih življenja v roditeljski hiši; storili so ukrepe, da so bili vajenci, ki so se vozili z vlakom, zagotovljeni prostori za bivanje do prihoda vlaka itd.

Kakor je razvidno, sta bili aktivnost in vsebina dela anketiranih šolskih odborov v minulem dvoletnem razdobju zelo raznoortni in bogati. Tukaj nismo zajeli vseh vprašanj, s katerimi so se ukvarjali, celo ne tako pomembnih, kakor so razni učni problemi in odnosi organov znotraj šole, ker bi zahtevalo preveč prostora. Vse to je bogata izkušnja, ki se je nakopičila v sorazmerno kratkem razdobju obstoja teh organov. Ta lahko zelo koristno služi istim šolskim odborom, ki še niso v popolni meri našli vsebine svojemu delu.

Z. Mičić